

KARTA EWIDENCYJNA OBIEKTU NIERUCHOMEGO
NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

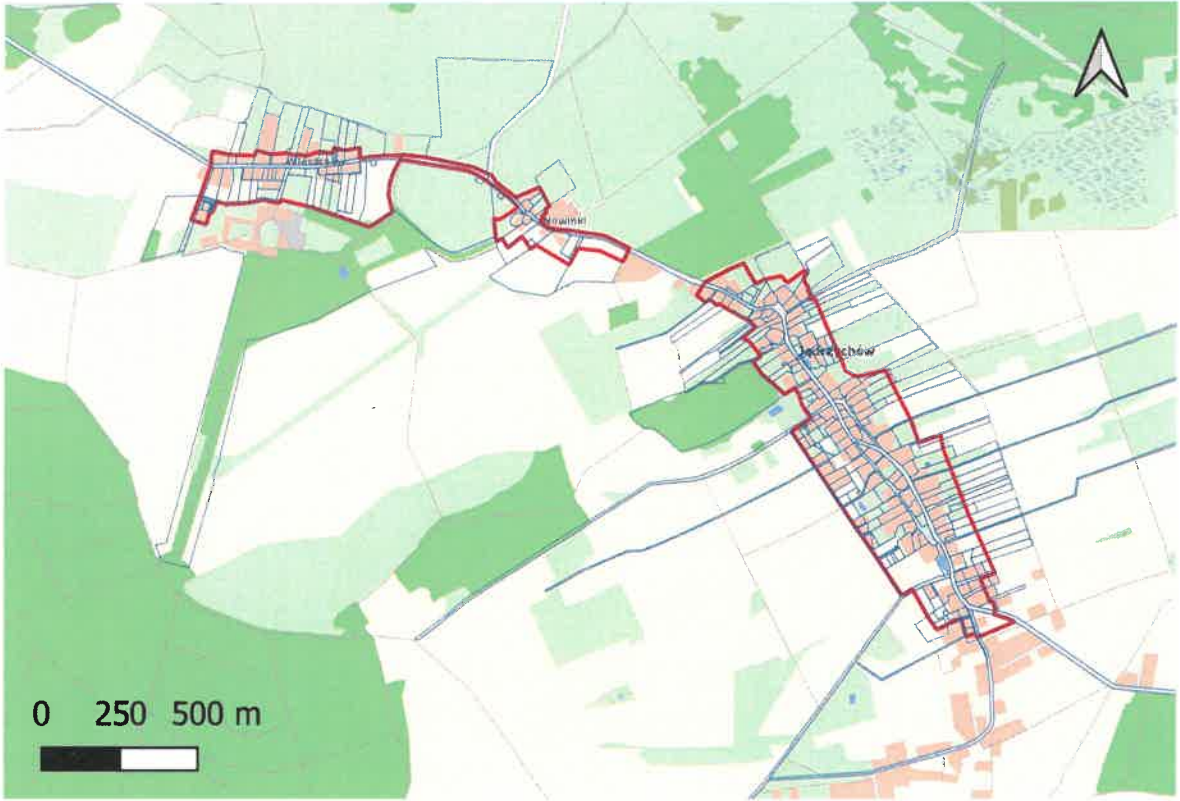
1. Nazwa

UKŁAD RURALISTYCZNY WSI JĘDRZYCHÓW

2. Czas powstania

Lokacja przed 1400 r., zdegradowany przed 1450 r.,
XV w., przebud. XVIII w., XIX w.
Włoszczów (Nowy Dwór) – k. XVII w., przebud. lata
40. XIX w., przełom XIX-XX w.

9. Materiały graficzne

Mapa Jędrzychowa w skali 1:25:000

3. Miejscowość

JĘDRZYCHÓW
(d. Gross Heinzendorf)

4. Adres (ulica, nr posesji)

Wieś położona na północy zachód od Lubina, przy
drodze Szklary Górne – Nowa Wieś Lubińska,
na zachód od drogi ekspresowej nr 65 odcinek
Polkowice-Lubin.

Administracyjnie składa się z osad Nowinki
i Włoszczów (Nowy Dwór).

Zakres ochrony układu wyznaczony na mapie
będącej załącznikiem do karty.

5. Przynależność administracyjna

Województwo dolnośląskie

Powiat polkowicki

Gmina Polkowice

6. Współrzędne geograficzne

51°27'09.3"N 16°02'38.7"E

7. Użytkowanie obecne

8. Stan zachowania

Dobry

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

Zagrożenia w postaci:

- gwałtownej rozbudowy wsi;
- braku kontroli nad zakresem rozbudowy;
- zwiększenia zabudowy przy drogach pobocznych na wschodzie i zachodzie zamiast przy głównej drodze w kierunkach północ-południe;
- złączenia poprzez zabudowę Włoszczowa (Nowego Dworu), Nowinek i Jędrzychowa

powodujących zatarcie układu.

Docieplenia budynków mogą wpływać na zróżnicowanie ich elewacji, mając wpływ na utratę jednolitości zabudowy.

Postuluje się:

- zachowanie ulicowego układu wsi;
- Zachowanie układu zabudowy w historycznych układach zagród;
- zachowanie historycznych ciągów komunikacyjnych;
 - budowanie nowych budynków w obrębie historycznego układu;
 - zagospodarowanie nieużytkowanych budynków;
 - dostosowanie kubatury nowej zabudowy do zabudowy historycznej;
 - zachowanie istniejących brukowanych nawierzchni wewnątrz zagród, chodników, placyków;
 - nasadzenia tradycyjnej zieleni, np. kasztanowców, lip;
 - występowanie o wydanie zaleceń ws. prac budowlanych, tj. nadbudowy, odbudowy, przebudowy, budowy i rozbiórki budynków na terenie układu ruralistycznego z właściwym konserwatorem zabytków.
 - wprowadzanie nowej zabudowy w miejsce nieistniejącej obecnie;
 - wykonywanie nowej zabudowy z użyciem tradycyjnych materiałów budowlanych.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

Załączniki: 3

1. Historia układu + bibliografia
2. Mapa w skali 1:7000 z zaznaczonymi granicami ochrony układu + mapa historyczna 1:25000
3. Mapa (Generalstabskarte) + Meßtischblatt

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

Harmonia - Jędrzychów

31.03.2025

[Podpis]

1. Miejscowość	JĘDRZYCHÓW	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres UKŁAD RURALISTYCZNY WSI JĘDRZYCHÓW	6. Zawartość załącznika HISTORIA MIEJSCOWOŚCI
2. Gmina	POLKOWICE		
3. Powiat	POLKOWICKI		
4. Województwo	DOLNOŚLĄSKIE		

Historia zabytku:

Jędrzychów (Gross Heinzendorf) do dzisiaj jest ściśle związany z osadami Włoszczów (d. Nowy Dwór (Neuguth)) i Nowinki (Heinzenburg), stanowiąc z nimi administracyjnie jedną miejscowość. Położony jest na terenie lekko wzniesionym, otoczonym bagnami i torfowiskami, na nizinie nad Szprotawą. Od dawna był to teren przygraniczny. Wieś wzmiankowana już w XIV w. Wymieniona w 1301 r. jako „Heinzrichdorf” w dokumencie księcia Henryka Głogowskiego. Trzydzieści lat później, w Regestach Śląskich, po raz pierwszy zostaje wymieniony zamek. Własność warowni przypisywana jest przez historyków właśnie Henrykowi. Jednym z dowodów ma być sama nazwa pochodząca od imienia Henryk – Heinz. Zamek wielokrotnie zmieniał właścicieli i administratorów, nadal pozostając w gestii książęcej. W 1366 r. po raz pierwszy pojawia się wzmianka o proboszczu, co sugeruje, że w miejscowości stał już kościół. W 1397 r. Jędrzychów musiał stanowić ważny element posiadłości księcia Legnicy Ruprechta, ponieważ jest wymieniany w dokumentach osobno. Najprawdopodobniej dlatego, że stanowił ważny punkt obronny. Zamek jędrzychowski został spalony w czasie walk króla węgierskiego Macieja o Śląsk w 1488 r., a następnie oblegany i zniszczony w czasie wojen szwedzkich. Po zrujnowaniu przez Szwedów, nie zdecydowano się na reaktywowanie twierdzy. Rezydencja zostaje przeniesiona do pobliskiego Nowego Dworu (Neuguth), gdzie po 1657 r. wybudowano siedzibę na surowym korzeniu, o czym wskazuje sama nazwa. W 1744 r. zamek wraz z okolicznymi dobrami przechodzi w ręce Chrystiana von Busse, który na ruinach warowni buduje zbór ewangelicki. W podobnym czasie, na północy Jędrzychowa, został wybudowany kościół katolicki, na miejscu poprzedniego. W dokumentach następuje wtedy wyraźny podział na Jędrzychów z kościołem katolickim i Nowy Dwór ze zbozem ewangelickim. Pod koniec XVIII w. w Jędrzychowie znajdował się filialny kościół katolicki, karczma, razem 87 dymów wraz z chałupami. Natomiast w Nowym Dworze mieścił się ewangelicki dom modlitwy oraz plebania, szkoła, siedziba szlachecka, folwark i karczma. Razem 30 dymów. Na początku XIX w. wg mapy Gilly’ego (1802-1803), Jędrzychów od Nowego Dworu oddzielały stawy, obecnie nieistniejące. W latach 40. XIX w. pałac uzyskał obecny zarys. Przed 1845 r. w Jędrzychowie powstała szkoła katolicka dla dzieci poniżej 10 roku życia. Na przełomie XIX i XX w. zespół pałacowo-folwarczny został gruntownie przebudowany. Wraz z powiększaniem się folwarku, zwiększała się zabudowa mieszkalna wsi, wpraw koncentrując się w Jędrzychowie, następnie zaś w okolicach Nowego Dworu. Po drugiej wojnie światowej na terenie folwarku w Nowym Dworze powstało Państwowe Gospodarstwo Rolne. Obecnie zabudowa powstaje przy ulicy, głównie na południu Jędrzychowa lub na miejscu dawnych gospodarstw.

Układ wsi – ulicówki. Zabudowa zabytkowa głównie szczytowa. Budynki mieszkalne przeważnie na planie wydłużonego prostokąta, kryte dwuspadowym dachem. Obecnie układ jest nadal czytelny, z kościołem i zbozem jako dominantami.

Ciąg dalszy na załączniku 1b

ZAŁĄCZNIK DO KARTY EWIDENCYJNEJ**Nr 1b**

1. Miejscowość	JĘDRZYCHÓW	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres	6. Zawartość załącznika
2. Gmina	POLKOWICE	UKŁAD RURALISTYCZNY WSI JĘDRZYCHÓW	BIBLIOGRAFIA
3. Powiat	POLKOWICKI		
4. Województwo	DOLNOŚLĄSKIE		

Opinia wartościująca:

Wartość naukowa: źródło badań do rozwoju wsi od średniowiecza po XIX w.; wpływ m.in. wojen szwedzkich na kształtowanie się układów ruralistycznych oraz siedzib książęcych i szlacheckich Dolnego Śląska.

Wartość historyczna: jako średniowiecznego miasta, a następnie wsi; włości książąt głogowskich, historyczna XIX-wieczna zabudowa wsi

Wartość artystyczna: wyraża się głównie w zabytkach wyższej rangi: pałacu, parku, zborze wzniesionym na ruinach średniowiecznego zamku i kościele katolickim. Wartość artystyczną podbija jednolitość zachowanej historycznej zabudowy wiejskiej, podział otworów okiennych w elewacjach (charakterystyczne małe okienka w elewacjach szczytowych), historyczna czerwona dachówka ceramiczna kryjąca dwuspadowe dachy o dużym kącie nachylenia.

Literatura i opracowania:

Kardyś Grzegorz, *Z dziejów wsi gminy Polkowice*, Polkowice 2018, s. 87-118;

Krzysztofik Robert, *Lokacje miejskie na obszarze Polski: dokumentacja geograficzno-historyczna*, Katowice 2007;

Prądyński Stanisław, *Dokumentacja ewidencyjna założenia ogrodowo-parkowego w Nowym Dworze*, maszynopis, 1979, w zbiorach WUOZ Wrocław Del. w Legnicy;

Jędrzychów woj. legnickie Zespół zamkowy z kościołem poewangelickim. Inwentaryzacja architektoniczno – konserwatorska, M. Dworska , M. Mijał , J. Matuszewski , M. Pachel, 1984, w zbiorach WUOZ Wrocław Del. w Legnicy.

Źródła historyczne:

Codex Diplomaticus Silesiae, red. Grünhagen Colmar, Wutke Konrad, Bd. 22, Wrocław 1903, s. 119-120;

Zimmermann, Friedrich Albert, *Beyträge zur Beschreibung von Schlesien. 10. Bd.*, Brzeg 1791, s. 265 i 280;

Knie, Johann Georg, *Alphabetisch-statistisch-topographische Uebersicht der Dörfer, Flecken, Städte und andern Orte der Königl. Preuss. Provinz Schlesien: nebst beigefügter Nachweisung von der Eintheilung des Landes nach den Bezirken der drei königlichen Regierungen, den darin enthaltenen Fürstenthümern und Kreisen, mit Angabe des Flächeninhaltes, der mittlern Erhebung über die Meeresfläche, der Bewohner, Gebäude, des Viehstandes usw. - 2. verm. u. verb. Aufl.*, Wrocław, 1845, s. 218-219.

Opracowanie załącznika:
(data i podpis)

21.04.2025

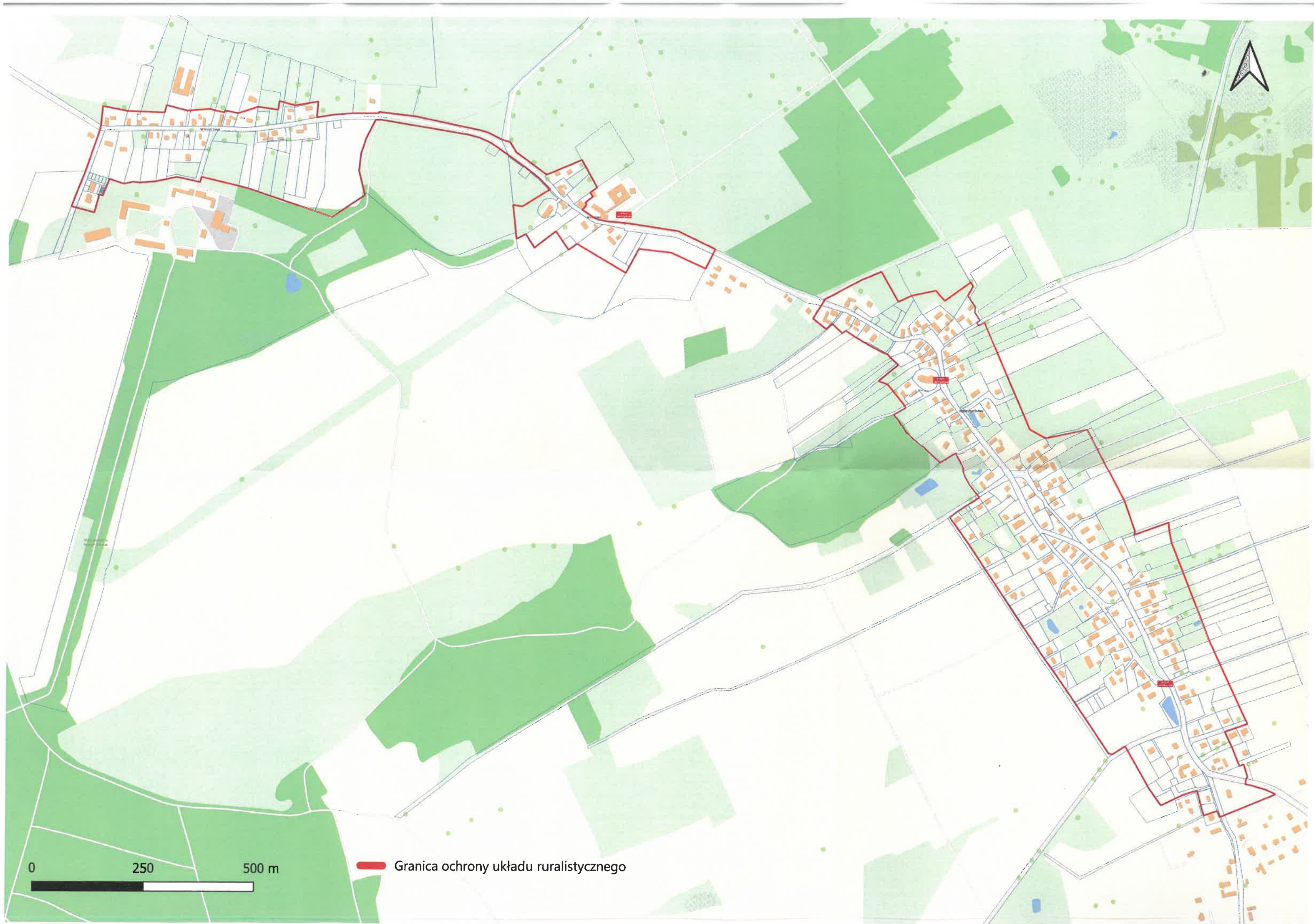

ZAŁĄCZNIK DO KARTY EWIDENCYJNEJ**Nr 2a**

1. Miejscowość	JĘDRZYCHÓW	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres UKŁAD RURALISTYCZNY WSI JĘDRZYCHÓW	6. Zawartość załącznika MAPA Z WYTYCZONYMI GRANICAMI HISTORYCZNEGO UKŁADU RURALISTYCZNEGO
2. Gmina	POLKOWICE		
3. Powiat	POLKOWICKI		
4. Województwo	DOLNOŚLĄSKIE		

Opracowanie załącznika:
(data i podpis)

31.03.2025

1. Miejscowość	JĘDRZYCHÓW	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres	6. Zawartość załącznika
2. Gmina	POLKOWICKI		
3. Powiat	POLKOWICKI		
4. Województwo	DOLNOŚLĄSKIE		
		UKŁAD RURALISTYCZNY WSI JĘDRZYCHÓW	MAPA ARCHIWALNA Atlas Śląska

Archiwalna mapa z ok. 1750 r. (Atlas Silesiae id est Ducatus Silesiae generaliter (...))

Opracowanie załącznika:
(data i podpis)

31.03.2025
[Signature]

1. Miejscowość	JĘDRZYCHÓW
2. Gmina	POLKOWICE
3. Powiat	POLKOWICKI
4. Województwo	DOLNOŚLĄSKIE

5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres

UKŁAD RURALISTYCZNY
WSI JĘDRZYCHÓW

6. Zawartość załącznika

MAPA ARCHIWALNA
Generalstabskarte

Archiwalna mapa topograficzna z ok. 1889 r. (Generalstabskarte), skala 1:100 000

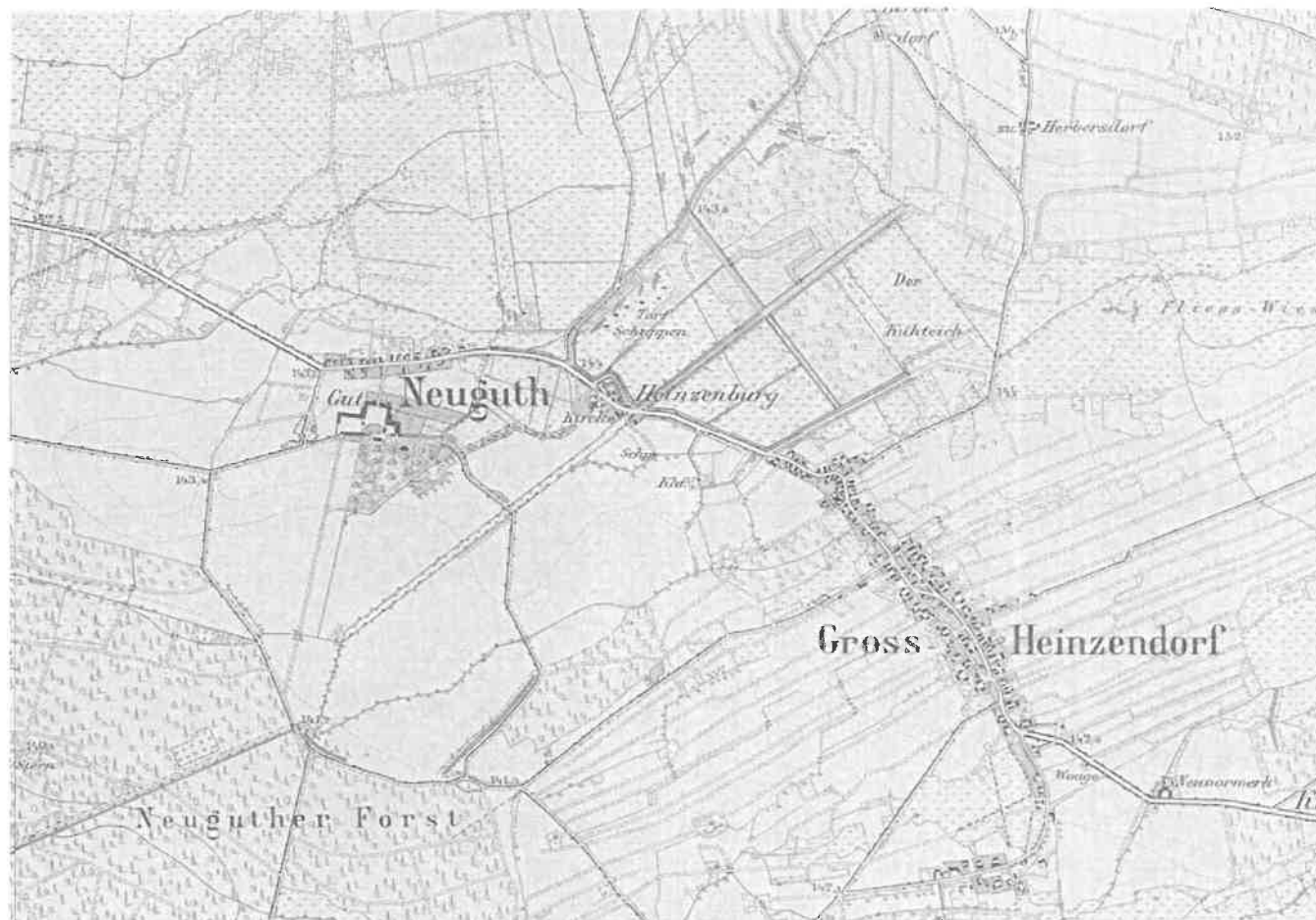
Opracowanie załącznika:
(data i podpis)

24.03.2025

ZAŁĄCZNIK DO KARTY EWIDENCYJNEJ

Nr 3b

1. Miejscowość	JĘDRZYCHÓW	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres	6. Zawartość załącznika
2. Gmina	POLKOWICE	UKŁAD RURALISTYCZNY WSI JĘDRZYCHÓW	MAPA ARCHIWALNA MEßTISCHBLATT
3. Powiat	POLKOWICKI		
4. Województwo	DOLNOŚLĄSKIE		

Archiwalna mapa topograficzna z 1894 r. (Messtischblatt), skala 1:25 000

Opracowanie załącznika:
(data i podpis)

31.03.2025

[Signature]